

22 ביוני 2025

לכבוד

גב' דרורית שטיינמץ

מנכ"לית משרד ראש הממשלה (בפועל)

דחוף!

שלום רב,

הנדון: קריטריונים ליציאה מישראל בטיסות

ביום 18.6.2025 התקבלה החלטת הממשלה 3158, שעניינה "מבצע חזרה בטוחה". הממשלה החליטה על הקמת ועדת היגוי בראשותך, ובהשתתפות מנכ"ל משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, מנכ"ל משרד החוץ, יו"ר רשות החירות הלאומית ומנהל רשות האוכלוסין וההגירה. על ועדת ההיגוי הוטל לקבוע קריטריונים ועקרונות מנחים באשר לקדימות חזרתם של ישראלים לארץ, לאחר פרוץ מבצע "עם כלביא", וסגירת המרחב האווירי לטיסות.

עוד נקבע בהחלטה: "במועד שבו יתאפשר לקיים טיסות נוסעים מסחריות יוצאות, לאחר שיתקיימו התנאים המאפשרים זאת בהיבטי בטיחות התעופה, ביטחון ושלוש הציבור, ועדת ההיגוי... תקבע קריטריונים ותגדיר עקרונות מנחים לטיפול בבקשות שמוצע לתת קדימות ליציאתם מישראל. הקריטריונים והעקרונות המנחים יתבססו על תבחינים שוויוניים וענייניים שייקבעו בליווי משפטי של הייעוץ המשפטי של משרד ראש הממשלה ופורסמו לציבור. מתן המענה למקרים כאמור ייעשה בהתאם לסדרי עבודה שיגובשו בתיאום עם חברות התעופה ועל בסיס וולונטרי...".

נדהמנו לקבל לפני שעה קלה את תשובת היועצת המשפטית של משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, ולפיה "על פי הנמסר לנו, נכון למועד זה ועל בסיס המידע שהובא בפניה, ועדת ההיגוי לא מצאה לנכון לקבוע קריטריונים לתעדוף כאמור ביציאה, אולם לצד זאת נבחנו דרכי פעולה שתכליתן למנוע מצב שבו מי שיבחר לצאת מישראל כעת לצורך שאיננו חיוני ובמטרה לשוב אליה בתוך זמן קצר, יביא בפועל לעיכוב נוסף בחזרתם של הישראלים הרבים הממתינים בחו"ל, אשר יצאו מהמדינה עוד לפני תחילת המבצע, ואשר ממתינים לשוב ארצה מזה זמן".

בלי לחוות דעה בשאלה הסכמות להגביל את זכות היציאה מהארץ בטיסות, הרי שלשון החלטת הממשלה ברורה: על ועדת ההיגוי הוטל לקבוע קריטריונים ועקרונות מנחים, שיתבססו על תבחינים שוויוניים וענייניים בליווי ייעוץ משפטי, ולפרסם לציבור. הממשלה לא פטרה את ועדת ההיגוי מלעשות זאת, ולהחליט שאין בהם צורך.

עסקינן במימוש זכות האדם לצאת את הארץ, המעוגנת בסעיף 6(א) לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. כידוע, זכות היציאה מהארץ נחוצה למימוש שורה ארוכה של זכויות אדם: "שלילת הזכויות לצאת ממדינת ישראל ולהיכנס אליה מובילה, לרוב, לפגיעה בזכויות יסוד נוספות, ומכאן החשיבות הרבה שיש לייחס להגנה עליהן" (בג"ץ 1107/21 שמש נ' ראש הממשלה, פסקה 18 לפסק דינה של הנשיאה חיות (17.3.2021)).

תפקידם של קריטריונים ועקרונות מנחים לתת דעתם לאלה, ולהבטיח שהמדיניות תצא את הפועל בשוויון, בעקיבות, בשקיפות ובסבירות. רשות שפועלת בלעדיות, מפעילה את סמכויותיה בחוסר שקיפות, בקפריזיות, באי שוויוניות ובחוסר סבירות קיצוני – או בכל אלו גם יחד (יואב דותן **ביקורת שיפוטית על שיקול דעת מינהלי** א' 582 (2022)).

הגם שיציאה מן הארץ עשויה להיות קריטית למימוש זכויות אדם, היעדר קריטריונים ועקרונות מנחים יוביל לכך שמימוש הזכות לצאת מהארץ בטיסה תישמר לכל המרבה במחיר ולמי שבעלי השפעה חפצים ביקרם.

אשר על כן, עליכם לכוון לאלתר מנגנון יעיל לבחינה ולתעדוף הבקשות לצאת מהארץ, על פי קריטריונים שקופים ופומביים, ועל מנגנון זה לכלול גם מקרים חריגים ואפשרויות ערר. אבקש התייחסותך הדחופה.

בברכה,

עודד פלר, עו"ד
היועץ המשפטי

העתקים:

עו"ד גלי בהרב-מיארה, היועצת המשפטית לממשלה
עו"ד אורלי פישמן, המשנה ליועצת המשפטית, משרד ראש הממשלה